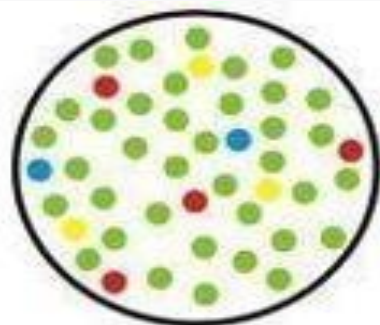

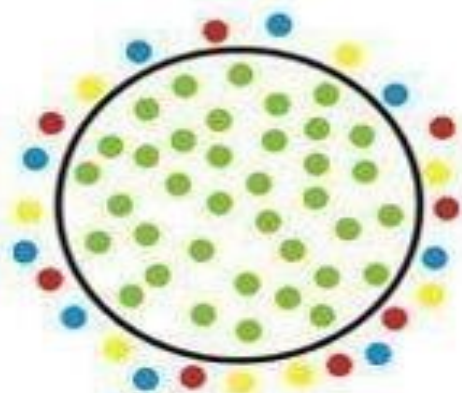
Inkluzivní vzdělávání

Mgr. Dana Veselá, Ph.D.

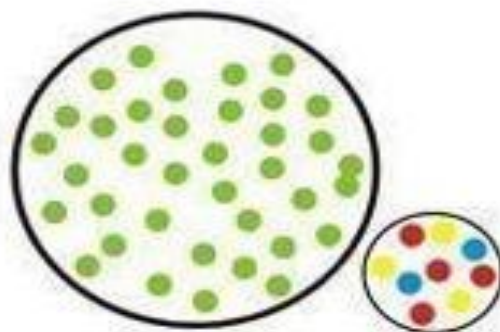
PROCESY ZAČLEŇOVÁNÍ DO VZDĚLÁVÁNÍ

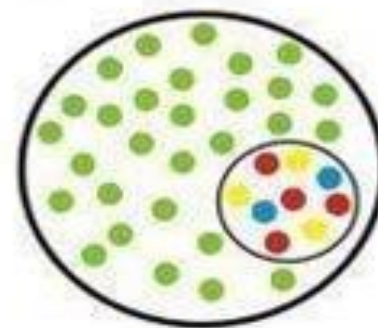
inkluzie

exkluzie

segregace

integrace

INTEGRACE X INKLUZE

- **Integrace** – nadále existují vedle sebe rozdílné podskupiny, ale **děti s postižením mohou – s určitou podporou – navštěvovat běžné školy**. Principiálně jde vlastně o **duální systém**, ve kterém paralelně funguje integrativní i segregovaná edukace. V případě, že je integrace neúspěšná, může se dítě vrátit do speciálního zařízení.
- **Inkluze** – jde o novou, odlišnou, vyšší kvalitu, protože **při tomto edukačním přístupu se už heterogenita principiálně chápe jako normalita**. Je třeba si uvědomit, že akceptování heterogenity v inkluzivní edukaci obsahuje kromě humánního aspektu i faktor ulehčující práci učitele běžné školy – **odpadá potřeba dosáhnout se všemi žáky stejného cíle**, která zatěžovala práci učitelů. **Různorodost je normální** – jde vlastně o dovršení procesu inkluze – inkluze se stává samozřejmostí. Jednou ze základních charakteristik inkluze je heterogenost žáků ve třídách.

INTEGRACE X INKLUZE

- „**Integrace** spočívá v začleňování jedinců se specifickými vzdělávacími potřebami mezi intaktní jedince. **Inkluze** je zcela odlišný způsob uvažování o vzdělávání všech dětí. Vychází z názoru, že každé dítě bez výjimky má právo na kvalitní vzdělávání v běžné škole, která je co nejbližší jeho bydlišti. Ještě podstatnější však je, že **inkluzivní školství respektuje, přijímá a dokonce vítá hodnotu i jedinečnost každého žáka.**“

V. Mertin

INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- Inkluzivní vzdělávání nebo inkluze je praxe zařazování všech dětí do běžné školy (do tzv. hlavního vzdělávacího proudu), **která je na to patřičně připravena**. V inkluzivní škole **se neoddělují děti se speciálními vzdělávacími potřebami od dětí bez nich**. V jedné třídě se tak spolu vzdělávají děti zdravotně postižené, nadané, děti cizinců, děti jiného etnika i většinové společnosti. **Pedagog se všem dětem věnuje rovnocenně, nikomu více ani méně**. Heterogenní složení kolektivu, kde se každý jedinec stává objektem individualizovaného přístupu, považuje inkluzivní přístup za přínos pro všechny žáky.

HLAVNÍ PRINCIPY INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Všichni žáci a pracovníci školy jsou stejně důležití.
- Školní prostředí, politika a praxe se mění tak, **aby byla zohledněna různorodost žáků**.
- Odstraňují se překážky v učení a **zapojují se všichni žáci, tedy nejen ti, kteří mají určité postižení či jsou označeni jako „žáci se speciálními vzdělávacími potřebami“**.
- Rozdíly mezi žáky jsou vnímány jako inspirace pro výuku, nikoliv jako problém, který je třeba řešit.
- Respektuje se právo žáků na vzdělávání v místě, kde žijí.
- **Dochází ke zkvalitňování škol** pro potřeby žáků i učitelů.
- Podporují se vzájemně prospěšné vztahy mezi školami a okolní komunitou, inkluze ve vzdělávání je jedním z aspektů inkluze ve společnosti.

HLAVNÍ ZÁVĚRY IMPLEMENTACE SPOLEČNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V OBDOBÍ 2016 - 2018

- Stanislav Štech, člen expertní skupiny pro přípravu Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 a bývalý ministr školství, uveřejnil zprávu z analýzy implementace společného vzdělávání v období 1. 9. 2016 - 30. 9. 2018:
- **počet žáků se SVP** (speciálními vzdělávacími potřebami) vzdělávaných v běžných školách **zvýšil na všech stupních škol**. Významná je však spíše skutečnost, že **došlo k poskytování podpor žákům, kteří v těchto školách již byli**.
- **pokud jde o vzdělávání žáků se SVP, celý český školský systém byl podfinancovaný**

Celý text k dispozici zde:

<https://www.clovekvtisni.cz/hlavni-zavery-implementace-spolecneho-vzdelavani-y-obdobi-2016-2018-6015gp>
<http://stanislavstech.cz/wp-content/uploads/2019/07/Analýza-společného-vzdělávání-za-období-fin-3.pdf>

- k **plošnému přesunu žáků se SVP ze škol podle § 16, odst. 9 (speciálních) do škol běžných nedochází**
- **znepokojivé je zjištění, že počty dětí se SVP narůstají výrazně v MŠ;** nejde jen o vady řeči nebo poruchy učení, ale **také o projevy poruch chování nebo příznaky psychických onemocnění;**
- podobně varovné je zjištění, že **nejsou dostatečně využívána podpůrná opatření (typu B –pomůcky) pro práci s mimořádně nadanými žáky.** Jednak jde celostátně o velmi nízké počty žáků a navíc na ZŠ a SŠ lze konstatovat dokonce pokles počtu podpořených nadaných žáků;

-
- Na podpůrná opatření bylo v roce 2018 celkem vynaloženo **5,424 mld. Kč**. Nejvíce prostředků bylo vynaloženo **v kategorii personálních podpor** (PO A) a sice nejvíce na asistenty pedagoga (AP). Všichni AP tvořili v uplynulém kalendářním roce 44 % všech PO typu A, finančně pak na ně šlo přes cca **84 % finančních prostředků** vynakládaných na PO A.
  - **Školským poradenským zařízením stále chybí více odborných pracovníků**, navýšení o 28,5 úvazků psychologa a o 97,7 úvazku speciálního pedagoga za dva roky v celé ČR se ukazuje jako nedostatečné
  - velkým problémem je **nevyvážená síť speciálních škol**, poradenských pracovišť, speciálně pedagogických center a dalších (např. psychiatrických) služeb v krajích, která by umožnila zajistit pohotovou a dostupnou péči v každém kraji pro všechny druhy znevýhodnění

-
- **Potíže působí také rozdílná organizace ŠPZ (školských poradenských zařízení), včetně významných rozdílů zapojování církevních a soukromých subjektů,** které ne vždy naplňují rozsah služeb očekávaných podle školského zákona
  - případy žádostí o revize Doporučení pro vzdělávání žáků se SVP nebo Zprávy z vyšetření ukázaly, že **komunikace mezi zákonnými zástupci (na jejichž rozhodnutí vždy nakonec záleží), ŠPZ a školami je velice náročná** a někdy se řeší cestou nejmenšího odporu (vyhovět rodiči nebo se řídit přáním školy);

DOPORUČENÍ

- Vytvořit **systém krajských a okresních Center metodické podpory učitelům**, jejichž náplní by nebyla primárně jen speciálně-pedagogická pomoc, ale sdílení a asistence při kurikulárních úpravách, volbě metod práce s žáky v situaci heterogenní třídy, volbě forem hodnocení apod.
- Inkluze <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11672342281-inkluz/>

PRÁVNÍ LEGISLATIVNÍ RÁMEC INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- **Školský zákon č. 561/2004 Sb.** ve znění novely č. 82/2015 Sb. (paragraf 16a, 16b, 17, 19)
- **Vyhláška č. 27/2016 Sb.** o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných – zakotvuje systém podpůrných opatření, jež v pěti stupních podpory realizují podmínky pro zajištění maximálně dosažitelné úrovně vzdělávání, včetně jejich normované náročnosti
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb.** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních ve znění novely č. 197/2016 Sb.

PRÁVNÍ LEGISLATIVNÍ RÁMEC INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- **Upouští se od kategorizace žáků podle jejich diagnózy**, která se tak stává pouze prostředkem pro nastavení cílené podpory ve vzdělávání žáků podle jejich vzdělávacích potřeb (SVP). Zde musí sehrát významnou úlohu výchovný poradce, který bude zajišťovat úzkou spolupráci se školským poradenským zařízením (PPP a SPC).
- Podpůrná opatření
- <https://www.youtube.com/watch?v=zYyqfhprn4U>

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

- **Podpůrná opatření spočívají v**
- a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,
- b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,
- c) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,
- d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,
- f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- g) využití asistenta pedagoga,
- h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo
- i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

VYHLÁŠKA Č. 27/2016

Asistent pedagoga - §20 odst. 1 zákon o ped. prac. (vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě...)

- §20 odst. 2 zákon o ped. prac. (vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích)

- AP jen jeden
- PLPP není podmínkou
- posouzení 6 měsíců
- doba platnosti doporučení 2 – 4 roky, platnost ve zprávě
- souběžně nejvíce 3 PP
- Zrušena možnost žádat o druhého AP při překročení počtu 5 ž. 2. – 5. st.
- Zrušení přednostního vzdělávání ve škole běžného proudu, možnost ve škole podle § 16, odst. 9

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Pedagogická diagnostika

PLPP

IVP

Komunikace školy a poradenského zařízení

ŠPP - ŠPZ

- Školní poradenské pracoviště
- Školské poradenské zařízení

Výchovný poradce - činnosti příloha č. 3 vyhl. č. 72/2005 Sb. , studium se uskutečňuje v rámci programu celoživotního vzdělávání na vysoké škole v délce trvání nejméně 250 vyučovacích hodin.

SPECIALIZOVANÉ ČINNOSTI

studium podle vyhlášky č. 317/2005 Sb., studium v délce 250 vyučovacích hodin ukončené závěrečnou písemnou prací s obhajobou a závěrečnou zkouškou před komisí (nepožaduje se VŠ studium, lze realizovat v zařízení DVPP s akreditací MŠMT).

- koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále jen **ICT**);
- tvorba a následná koordinace školních vzdělávacích programů a vzdělávacích programů vyšších odborných škol (dále jen **ŠVP** a VP);
- **prevence sociálně patologických jevů (školní metodik prevence)**
- specializovaná činnost v oblasti environmentální výchovy (dále jen **EV**);
- specializovaná činnost **speciálního pedagoga v oblasti školské logopedie**;
- specializovaná činnost v oblasti prostorové orientace zrakově postižených.

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH

- **Vzdělávání nadaných § 27, odst. 4,5,6**
- **Vyhláška o vzděl. žáků se SVP a Ž N v platném znění**

N - ředitel školy - vytvářet skupiny, pro Ž stejných nebo různých ročníků školy v některých předmětech.

NŽ - v souladu s vývojem jejich školních dovedností rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.

NŽ - se souhlasem ředitelů současně vzdělávat formou stáží v jiné škole stejného nebo jiného druhu.

Opatření vždy vztáhnout k osobnostním charakteristikám žáka

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – úpravy vzdělávání

Obohacování (enrichment) - rozšiřováním nebo prohlubováním učiva v předmětu,
využíváním mezipředmětových vazeb nebo zařazením vzdělávacích obsahů z oblasti zájmů nadaného, které již přesahují (v rámci daného ročníku) školní vzdělávací program. Diferencovaná výuka.

Akcelerace - rychlejší osvojování vzdělávacích obsahů
dřívější zahájení povinné školní docházky
prostor pro obohacování učiva, v určitém vzdělávacím předmětu -
docházení nadaného na předmět do vyššího ročníku
celková akcelerace - „přeskočením“ ročníku.

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – úpravy vzdělávání

AKCELERACE

- Zejména u předškolních a mladších školních dětí - obtížné rozlišit nadání od přechodné akcelerace vývoje daného jedince v příslušné oblasti.
- čím je dítě mladší, tím silnější vliv má na jeho vývoj sociální prostředí.
- Kromě toho - také (vrozené) tempo vývojového zrání v mladším věku více individualizované než ve věku pozdějším (v prvních dvou letech vývoje dítěte dobře patrné u rozvoje motoriky a řeči).

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – role rodiny

- Přirozená potřeba nadaných dětí – získávat nové informace, potřeba učit se, objevovat nové věci, vztahy, souvislosti...
- Rodiče – první, kdo objevují znaky nadání svého dítěte
- Podpora rodiny - vzdělání vysoko na stupnici hodnot, rozvíjejí nadání, sami vzorem v přístupu a postojích k učení, důraz na radost z poznávání.
- Role schopnosti rodičů - jejich sociální, emoční, intelektové, vzory z rodin, přiznání – odmítnutí /potlačení nadání
- Ambice rodičů průměrných dětí - tlak na výkon a úspěch, na úkor socioemočního vývoje (rozvoj emočních problémů; vztahy v rodině – sourozenci, protěžování jednoho z nich

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – dopady do vzdělávání

Pozitivní

- rychle se učí, výborně si pamatují, dosahují (většinou) výborných výsledků u zkoušek, jsou tvořiví, přicházejí s originálními řešeními, mají mnoho zájmů (mimoškolní aktivity či samostudium). Intelektově nadaní
- Informace z výklady učitele, často již osvojené - diferencovaná výuka (obohacování učiva) a projektové práce (mezioborové propojování informací).

Negativní

- závažné obtíže/vyšší potřebu podpory přibližně 10 – 15 % populace intelektově nadaných žáků
- osobnostní specifika, obtíže s učením a obtíže v sociálních vztazích
- vyšší absence v souvislosti s přípravou a účastí na soutěžích a soustředěních

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – dopady do vzdělávání

Dvojí výjimečnost

Podvýkonnost

- osobnostní specifika, obtíže s učením a obtíže v sociálních vztazích
- vyšší absence v souvislosti s přípravou a účastí na soutěžích a soustředěních
- slabá koncentrace; hodnocení sebe sama ve škole; pomalé tempo ve srovnání se spolužáky; velká námaha při studiu písemné učební látky; negativní posuzování učitelů a školy; malá motivace; nespokojenost s vlastními studijními výsledky; mnoho mimoškolních aktivit na úkor domácí přípravy; vysoká očekávání spolužáků; tvrzení učitele, že výkony žáka leží pod jeho skutečnými možnostmi; nespokojenost se studijními výsledky; strach ze zkoušení; nízká sebedůvěra; pocit nepřijetí spolužáky.

STRATEGIE PODPORY ŽÁKŮ NADANÝCH – dopady do vzdělávání

- Nadaní Ž, MN Ž – obvykle expertnost v úzce specializované oblasti (dát prostor pro uplatnění, ale současně mít na paměti, že tyto děti často hledají dospělého jako komunikačního partnera).
- Nadaní žáci - tématu svého zájmu se věnují mnoho desítek/stovek hodin za rok- záhy experty v oboru svého zájmu a není pro ně jednoduché najít komunikačního partnera...
- Vývoj jednotlivých složek osobnosti nadaného asynchronní, často úroveň vývoje v oblasti emocionální a sociální nedosahuje vysoké úrovně rozvoje rozumových schopností.
- Kompenzovat případné obtíže např. v osobnostně - sociální oblasti (sebehodnocení, sebepojetí, pocity odlišnosti, sociální vazby s vrstevníky, ...), v psychomotorice, v osvojování studijních strategií...

Děkuji za pozornost

Mgr. Dana Veselá, Ph.D.

770 181 771

dana.vesela2@npi.cz